

Utenriksdepartementet

Postboks 8114 Dep
0032 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 2013/69502-2

Arkivkode: 008

Dato: 19.09.2013

Ber om høringsuttalelse - Vurdering av endringer av nasjonal institusjon for menneskerettigheter

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) viser til høringsnotat av 24. juni 2013 vedr. vurdering av endringer av nasjonal institusjon for menneskerettigheter.

1. Innledning

Bufdir jobber med ikke-diskriminering, barnevern og familievern. I den forbindelse følger direktoratet opp områdene innenfor FN-konvensjonene:

- kvinnekonsensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner, forkortet CEDAW. Her har direktoratet gitt innspill på rapportering til FN-organet.
- barnekonsensjon

Bufdir vil også følge opp FNs konsensjon om rettighetene for personer med nedsatt funksjonsevne. I tillegg jobber direktoratet med vold i nære relasjoner, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Bufdir er i det store og hele enig i Utenriksdepartementets (UD) forslag i høringsnotatet. Likevel ønsker vi å poengtere at i tillegg til at den nye nasjonale institusjonen for menneskerettigheter skal være uavhengig, bør den også være:

- synlig
- effektiv
- målrettet

Bufdir skal være et fagdirektorat og pådriver på anti-diskrimineringsfeltet. Våre anbefalinger skal basere seg på forskningsbaserte og dokumenterte anbefalinger fra nasjonal og internasjonal erfaring/forskning. Det er derfor viktig at en nasjonal institusjon for menneskerettigheter opprettes og at det etableres god kontakt mellom institusjonen og direktoratet på området.

2. De enkelte forslagene

2.1. Innledning

Direktoratet støtter at den nye nasjonale institusjonen gis et bredt mandat til å fremme og beskytte menneskerettighetene. Dette er i tråd med Paris-prinsippene. Institusjonen skal fritt kunne vurdere ethvert spørsmål innenfor sitt kompetanseområde. Videre skal den nye nasjonale

institusjonen overvåke norske myndigheters gjennomføring av de menneskerettighetskonvensjoner Norge er part i, og oppmuntre til ratifikasjon av nye menneskerettslige instrumenter.

Buudir støtter lov- og forskriftsutkastet og har ingen ytterligere kommentarer til dette forslaget.

2.2. Opprettelse av et styre og en direktør

Buudir støtter UD's forslag om opprettelsen av et styre og en direktør/daglig leder under departementet. Dette er i tråd med Paris-prinsippenes krav til faglig uavhengighet og økonomisk og administrativ selvstendighet. Departementets muligheter for styring bør beskjæres tilsvarende, samtidig som det bør legges til rette for gode mekanismer for kontroll og tilsyn med virksomheten. UD vil få ansvar for å følge opp bevilgningen til NI-arbeidet. Forslaget vil i tillegg kunne styrke institusjonens uavhengighet om et styre gis fullmakt til å legge føringer for og kontrollere den administrative ledelsen av den nasjonale institusjonen på vegne av departementet. Gjennom et styre kan man trekke inn bredere kompetanse i menneskerettighetsspørsmål, økonomi og administrasjon. Det anses også som fordel at myndigheten til å oppnevne institusjonens direktør/daglige leder tilligger et styre, noe som vil øke avstanden til regjeringen og dermed styrke tillitten til institusjonen selvstendige rolle.

Risikoen for uklarheter i rolle- og ansvarsdeling i ledelsen og mellom ledelsen og sekretariatet som foreligger ved kommisjonsmodellen, gjør seg ikke i samme grad gjeldende for en styremodell.

En organisasjonsform med en direktør og et styre vil legge til rette for en effektiv og uavhengig institusjon som kan drive tydelig utadrettet virksomhet. Samtidig legges det til rette for velfungerende mekanismer for kontroll og tilsyn.

2.3. Kodifisering av den nye nasjonale institusjonen

Buudir mener at det er viktig at opprettelsen og mandatet til den nye institusjonen kodifiseres og at presiserende arbeidsfordeling mellom de ulike organene nedfelles i forskrift. Dette er i tråd med Paris-prinsippene. En slik kodifisering vil også føre til forutberegnelighet og rettssikkerhet.

2.4. Rådgivende utvalg og sekretariat

Buudir støtter også etableringen av et rådgivende utvalg og et sekretariat. Det rådgivende utvalget må i tråd med Paris-prinsippene avspeile mangfold. Det skal gi råd om institusjonens virksomhet. Den nasjonale institusjonens ledelse skal også kunne legge frem viktige eller prinsipielle saker til drøftelse i utvalget. Utvalget skal kun ha en rådgivende funksjon og skal ikke kunne legge bindende føringer for institusjonen. Utvalget bør etter vårt syn bestå av minimum 10 og maksimum 20 medlemmer. Flere enn 20 medlemmer av utvalget vil gjøre arbeidet upraktisk og uhåndterlig. En minimumsgrense på 10 medlemmer av utvalget sikrer mangfoldskravet etter Paris-prinsippene. Det bør bestå av representanter fra frivillige organisasjoner, ombudene og andre særlig berørte offentlige institusjoner, det akademiske miljø og særlig berørte profesjonsgrupper. Direktøren kaller inn og leder møtene i det rådgivende utvalget. Det gis ikke noen godtgjørelse til medlemmene av det rådgivende utvalget. Det bør videre opprettes et sekretariat som skal yte faglig, operativ og administrativ støtte til institusjonens ledelse. Sekretariatet ledes av direktøren. Direktøren ansetter sekretariatets leder og/eller medlemmer.

2.5. Årlige rapporter

Ifølge International Coordinating Committee of National Institutions (ICC) sine anbefalinger skal den nasjonale institusjonen årlig avgi en rapport til Stortinget. Det er ingen tradisjon i Norge

for at et forvaltningsorgan avgir rapporter direkte til Stortinget. Det foreslås imidlertid at det lovfestes en plikt for den nasjonale institusjonen å avgi en rapport til UD. Rapporten vil være offentlig og utformes slik at den kan gi grunnlag for en bred offentlig debatt om de temaene som tas opp i rapporten. Selv om årsrapporten formelt avgis til departementet, vil den nasjonale institusjonen stå fritt til å påpeke behov for lovendringer mv. overfor Stortinget, både av eget tiltak og i forbindelse med Stortingets behandling av lovforslag. Vi støtter derfor UD's forslag på dette punktet.

2.6. Samlokalisering med SMR

Buudir ser det som fordel at det inngås avtale om samlokalisering med SMR. Ved en eventuell samlokalisering med SMR kan det inngås en avtale om leie av kontorer og kjøp av administrative tjenester fra Senteret. Dette vil kunne legge til rette for felles bruk av blant annet bibliotek-tjenestene ved SMR, og medfører en kostnadsbesparelse. I tillegg vil en slik samlokalisering kunne legge til rette for faglig samarbeid og at den nasjonale institusjonen vil kunne trekke veksler på den kompetanse på menneskerettighetsfeltet som SMR besitter.

2.7. Særlig om kompetanse til å behandle klager

Buudir støtter departementets forslag om at den nye nasjonale institusjonen ikke gis kompetanse til å behandle klager i enkeltsaker. UD har kommet til at behovet for en ytterligere klageordning ikke er stort. Individuell klagerett finnes i dag under de ulike ombudene. Ved en innføring av en særlig kompetanse til å behandle klager, vil man måtte gjøre store omorganiseringer i forhold til ombudenes mandat. Paris-prinsippene krever ikke at den nasjonale institusjonen behandler klager i enkeltsaker, så lenge dette ivaretas på en annen og egnet måte. En klageordning vil bli ressurs- og kostnadskrevende og vil kunne gå på bekostning av institusjonens kjerneoppgaver i henhold til Paris-prinsippene. Den nye nasjonale institusjonen vil på den annen side kunne ha en viktig funksjon med å veilede enkeltpersoner om nasjonale og internasjonale klageordninger. Det forutsettes at institusjonen tilegner seg innsikt om særlige menneskerettslige problemområder gjennom samarbeid og kontakt med ombudene.

Med hilsen

Mari Trommald (e.f)
direktør

Helga Fastrup Ervik
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.